

Криволапов Володимир Павлович — теріолог і головний зберігач Музею природи Харківського університету

Львюхін Юрій

Музей природи Харківського національного університету (Харків)
e-mail: ilyhnyura@gmail.com; orcid: 0000-0003-3985-276

ILYKHUN, Y. Kryvolapov Volodymyr Pavlovych, mammalogist and chief curator of the Museum of Nature at Kharkiv University. — Volodymyr Kryvolapov (1951–2015) worked at the Museum of Nature during 1976–2015, including as chief curator since 1988. He also worked as a taxidermist, participated in the creation of many skin-mounts for the exhibition and study-skins for scientific collections. He participated in long-distance expeditions of the museum, where he collected valuable scientific material. The scientist paid special attention to the work with the osteological collection of Prof. O. O. Brauner. The main part of this collection was processed, glued, and classified by him, and together with other samples of the scientific collection in 2004 it was transferred to a new, equipped storage room. He had repeatedly participated in conferences held in the memory of Prof. O. O. Brauner (Odessa). The researcher paid special attention to the history of the museum and its collections, archives and educational activities.

Біографічні деталі

Володимир Павлович Криволапов народився у с. Буди Харківського району 21 липня 1951 р. Після закінчення Будянської середньої школи у 1968 р. поступив на біологічний факультет Харківського державного університету ім. М. Горького (з 1994 р. як «Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна»), де під керівництвом доц. О. Лисецького на кафедрі зоології захистив дипломну роботу про гризунів.

Закінчив університет у 1973 р. і працював 3 роки вчителем: 2 роки у с. Федорівка Житомирської обл. та рік у с. Покотилівка Харківського району. З 1 вересня 1976 р. почав працювати науковим співробітником у Музеї природи. Майже 30 років, з 1988 до 2015 рр. був на посаді головного зберігача музею. Пішов з життя 4 лютого 2015 р.; похований у с. Буди.

Рис. 1. Володимир Криволапов у Музеї природи ХНУ — в лекційній залі Музею, 26.12.2013, фото А. Р. Луначека.

Ключові наукові доробки

За більш ніж 38 років своєї роботи у Музеї природи ХНУ Володимир Павлович багато зробив для розвитку музею як добре обізнаний фахівець широкого профілю. Як таксидеміст він особисто обробляв шкіри, робив опудала для експозиції й тушки для наукових фондів. Так, опудала тапіра, зебри, гарни й леопарда зроблені були ним особисто. У фондах зберігається досить багато зразків гризунів, які були ним здобуті та зроблені.

Брав Володимир Павлович участь у експедиціях Музею природи по території тодішнього Радянського Союзу. Найбільш знакові серед них — це експедиції на Чукотку в 1977 році, на Курильські острови у 1978 році, до Таджикистану в 1979 році та до східного Казахстану в 1984 році. З усіх цих експедицій було доставлено багато цінного наукового матеріалу. Так, із чукотської експедиції доставлено моржа, з експедиції на Курили — морських котиків і сивучів. Згодом, із цих матеріалів було зроблено діораму ластоногих і саме Криволапов брав у її виготовленні участь.

На посаді головного зберігача багато зробив Володимир Криволапов для зберігання, накопичення і вивчення фондового матеріалу. Особлива була ним приділена увага вивченню і класифікації остеологічної колекції проф. О. О. Браунера (1857–1941). Ця колекція була закуплена ще за життя одеського вченого, але повністю перевезена у Харків вже у 1947 році завдяки проф. І. М. Полякову (Резниченко & Криволапов 2003; Криволапов 2007a–c, Ильохин 2013). Під керівництвом В. П. Криволапова у 2004 р. наукові фонди разом із цією колекцією були переведені у нове, більш зручне для їх зберігання приміщення. Всі відомі на той час зразки цієї колекції саме ним або під його керівництвом були оброблені та класифіковані; була зроблена картотека крианологічної частини колекції (336 зразків 29-ти видів).

Брав Володимир Павлович участь у міжнародних наукових конференціях, присвячених пам'яті О. О. Браунера, які відбувалися в Одесі (Резниченко & Криволапов 2003; Криволапов 2007b–c).

Багато зразків для експозиційної частини колекції музею отримано завдяки Володимиру Павловичу з Харківського зоопарку. Як головний зберігач, він підтримував тісні робочі стосунки з ветеринарною частиною й адміністрацією зоопарку, отримував і оформляв матеріал нових надходжень.

Рис. 1. Володимир Криволапов у Музеї природи ХНУ — за роботою в залі геології, 2004 р., Фото С. С. Кіричак.

Чесноти, захоплення, суспільна робота, відзнаки

Володимир Павлович приділяв багато часу дослідженню історії Музею природи та його колекцій, а також архівній справі. У наукових фондах МПХУ зберігається багато документального і фотографічного матеріалу, який був зібраний саме ним. Також Володимир Павлович працював із дітьми, які цікавилися тваринним світом, і багато людей стали зоологами або прихильниками добрих стосунків з природою саме завдяки його впливу.

Володимир Павлович був дуже доброзичливою людиною. Він добре знав фонди, історію музею, радо приймав колег і завжди розповідав цікаві деталі щодо експозицій і фондів музею, а також людей, які створювали музей і поповнювали музейні колекції.

Публікації

- Ільюхін, Ю., В. Криволапов. 2013. Краниологическая коллекция семейства Псовых Canidae Gray, 1821 в фондах Музея природы Харьковского национального университета им. В. Н. Каразина. *Історія і сьогодення музею: Матер. Всеукр. конференції*. Букрек, Чернівці, 219–223.
- Ільюхін, Ю. В. 2015. Пам'яті Володимира Криволапова (1951–2015). *Theriologicalia Ukrainica*, **13**: 143–144.
- Криволапов, В. П., Л. А. Резниченко, Н. К. Резниченко. 2005. Музей природи Харьковского национального университета им. В. Н. Каразина и экологическое просвещение населения. *Современные проблемы зоологии и экологии: Материалы междунар. конф., посвящ. 140-летию основания Одесского нац. ун-та*. Феникс, Одеса, 257.
- Криволапов, В. П. 2007a. О териологической коллекции Музея природы Харьковского национального университета им. В. Н. Каразина. *Біологічний вісник. Харківський нац. університет*, **11** (1): 18.
- Криволапов, В. П. 2007b. История приобретения некоторых крупных экспонатов териологической коллекции собрания Музея природы Харьковского национального университета. *Вісті Музейного фонду ім. О. О. Браунера*, **4** (2–3): 32–33.
- Криволапов, В. П. 2007c. Систематический каталог краниологической коллекции семейства псовые (Canidae) профессора А. А. Браунера. *Известия Муз. Фонда им. А. А. Браунера*, **4** (4): 5–26.
- Резниченко, Л. А., В. П. Криволапов. 2003. Новые данные об остеологической коллекции проф. А. А. Браунера из собраний фонда Музея природы Харьковского университета. *Чтения памяти А. А. Браунера: Материалы III междунар. конф.* Астропринт, Одеса, 39–41.

ІЛЮХІН, Ю. Криволапов Володимир Павлович — териолог і головний зберігач Музею природи Харківського університету. — Володимир Криволапов (1951–2015) працював у Музеї природи протягом 1976–2015 р., у т.ч. з 1988 р. на посаді головного зберігача. Працював також як таксидерміст, брав участь у виготовленні багатьох опудал для експозиції й тушок для наукових фондів. Був учасником далеких експедицій Музею, звідки привозив цінний науковий матеріал. Науковець приділяв особливу увагу роботі з остеологічною колекцією проф. О. О. Браунера. Основна частина цієї колекції оброблена, прокласифікована саме ним, а разом з іншими зразками наукових фондів у 2004 р. переведена до нового обладнаного фондового приміщення. Неодноразово брав участь у конференціях пам'яті проф. О. О. Браунера (Одеса). Особливу увагу дослідник приділяв історії музею і його колекцій, архівній справі, а також просвітницькій діяльності.